

Helsingin kulttuuriympäristöohjelma 2020-22

Ohjelmatyön tausta ja tavoitteet

Kansalais- ja viranomaiskeskustelussa on usealta taholta nostettu esille tarve yhteiseen julkilausuttuun näkemykseen, miten arvokkaat kulttuuriympäristöt huomioidaan, otetaan esille ja löydetään kaupungin tiivistyessä.

Suomen perustuslain mukaan vastuu ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Vaikka tietoisuus kulttuuriympäristöstä on parantunut, jäävät sen arvot usein muiden arvojen jalkoihin. Ymmärryksen kulttuuriympäristöstä tulisi olla osa arkiajatteluamme ja vaikuttaa kaikkeen toimintaamme. Kulttuuriympäristöjen huomioon ottaminen vahvistaa paikkojen identiteettiä, juurruttaa asukkaita ja luo käyttäjille merkityksellisiä kokemuksia. Kulttuuriympäristöt ja laajemmin kulttuuriperintö ovat voimavarana kaupungin kehittämisessä.

Olemme käynnistämässä Helsingin kulttuuriympäristöohjelman suunnittelun. Kulttuuriympäristöohjelma on asukkaiden, yhteisöjen ja viranomaisten yhteistyönä tekemä linjaus kulttuuriympäristön tärkeimmistä ominaispiirteistä sekä niiden hoidosta ja hyödyntämisestä, alueiden identiteetistä, samalla kooten yhteen tietoa ja selittää ympäristömme kehityshistoriaa. Ohjelma on apuna päätöksenteossa ja ohjeena kulttuuriympäristöjen suunnittelussa. Lisäksi tavoitteena on toteuttaa Ympäristöministeriön laatimaa kulttuuriympäristöstrategian toimeenpano-ohjelmaa. Myös 2017-2019 käynnissä olleen kansallisen kaupunkipuiston perustamisselvitystyön yhteydessä kulttuuriympäristöstrategian laatimisen tarve todennettiin.

Yksi tärkeä tavoite on jo olemassa olevan kulttuuriympäristöjä koskevan tiedon, erilaisten selvitysten ja julkaisujen löydettävyyden parantaminen. Niiden kokoaminen yhteen esimerkiksi täydentyvänä portaalina edistää tiedon saavutettavuutta. Ohjelmatyön tarkoituksena on tukea aktiivista toimintaa eri puolella kaupunkia.

Kulttuuriympäristöohjelman tavoitteena on, että kulttuuriympäristöistä huolehtiminen ja tiivis yhteistoiminta kaupungin, asukkaiden ja yritysten kesken vakiintuisi. Ohjelmassa paneudutaan myös kulttuuriympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin, mutta myös ajankohtaisiin ongelmiin ja uhkakuviin. kaupungin tulevassa yhteisessä strategiatyössä yhtenä kärkihankkeena ja kulttuuriympäristöt nähtäisiin helsinkiläisten, matkailijoiden, yhteisöjen ja koko kaupungin voimavarana.

Ohjelmatyön johto, yhteistyö ja osallisuus

Kaupunginmuseo johtaa ohjelmatyötä ja vastaa sen edistämisestä. Työn suunnittelua varten esitämme työryhmän asettamista, johon osallistuisi kaupunginmuseon lisäksi jäsenet

kaupunkiympäristön toimialalta sekä kaupunginosayhdistys Helkasta. Ryhmän toimikausi olisi 4.5.2020-31.5.2022.

Suunnittelun eri vaiheisiin osallistuu edustajia eri toimialoilta, ja samalla asukkaiden edustus on myös tärkeää. Kulttuuri- ja vapaa-ajan, kaupunkiympäristön, kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen, Helsingin seudun kauppakamarin sekä matkailun ja Helsingin kaupunginosayhdistyksen Helkan näkemyksiä tarvitaan, jotta saisimme aikaan yhteisen näkemyksen siitä, minkälaisin painotuksin ja tavoittein Helsingissä lähdetään kulttuuriympäristöohjelmatyössä liikkeelle.

Ohjelmatyön osana suunnitellaan ja varmistetaan myös kaupunkilaisten osallistumismahdollisuudet verkkokyselyjen, haastattelujen tai työpajojen kautta.

Yhteistyö- ja sidosryhmät: HKM, Kuva, Kymp, Kasko, matkailu, kanslia; kaupunkitutkimus ja –tilastot, MV, ELY, Helka, Kauppakamari

Alustava aikataulu

Kevät 2020

Käynnistysvaihe ja suunnittelu, suunnitteluryhmän perustaminen ja aloitusseminaari (mahdollisia aiheita: vastaavien hankkeiden esittelyä, kulttuurisuunnittelu, ympäristöpsykologia, kiertotalous, Helsingin merellinen strategia)

Syky 2020

Toteuttamisen käynnistyminen: Aineistotyö, alueet ja kokonaisuudet, valinta mihin keskitytään, kaupunkilaiset mukaan

2021-22

Ohjelman koonti (palkataan projektityöntekijä), ohjelma valmistuu ja otetaan käyttöön.

Kulttuuriympäristöohjelmaa ohjaavat ohjelmat/strategiat/suunnitelmat

Helsingin kaupunkistrategian lähtökohtana on, että jokaisella helsinkiläisellä on oikeus kokea itsensä helsinkiläiseksi ja tehdä vaikuttavia tekoja yhteisönsä hyväksi. Helsingissä jokainen tuntee olonsa turvalliseksi. Kaikissa kaupunginosissa on edellytykset hyvälle arjelle, toimivalle liikenteelle ja monipuolisille lähipalveluille. Kiinnostava kaupunkitila luo edellytykset kohtaamisille sekä hyvinvoinnille. Helsinki edistää myös kaupunkiluonnon monimuotoisuutta ja saavutettavuutta. Osallisuus on Helsingin keskeinen strategien tavoite ja toimintatapa. Helsingin hyvinvointisuunnitelmassa nostetaan esiin mm. omaleimaiset kaupunginosat, jotka ovat eläviä ja viihtyisiä ja asukkaat tuntevat kaupunginosan omakseen. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteina mainitaan myös viherverkoston ja puistojen monipuolisuuden edistäminen sekä ulkoliikunnan ja viherympäristöissä oleskelun lisääminen.

Kulttuurin alueella on meneillään kattava lakien uudistaminen. Uusi museolaki ja laki kuntien kulttuuritoiminnasta ovat tulleet voimaan alkuvuodesta 2020. Lainsäädäntö kuntien kulttuuritoiminnasta konkretisoi ja selkiyttää kulttuurin moninaisia tavoitteita, toimintoja ja

rajoja. Siinä korostuvat kulttuurin välilliset vaikutukset kuten hyvinvointi, alueellinen elinvoima ja osallisuus sekä edellyttää kunnilta kansalaisten osallistamista ja yhteistyötä. Uusi museolaki säättää alueellisen vastuumuseon tehtävistä, joita kaupunginmuseo hoitaa Keski-Uudellamaalla. Yksi tärkeä vastuumuseon lain säättämä tehtävä on kehittää ja edistää kulttuuriympäristön vaalimista, toimialansa yhteistyötä sekä kulttuuriympäristötiedon digitaalista tallentamista ja saatavuutta.

Hallitusohjelmassa (2019) Osallistava ja osaava Suomi on kirjauksia, jotka taustoittavat kulttuuriympäristöohjelmatyötä. Siinä todetaan mm. seuraavat tavoitteet: Kehitetään kulttuuripalveluita. Laaditaan kulttuuriperintöstrategia ja toteutetaan uuden Arkkitehtuuripoliittisen ohjelman toimenpiteitä. Vaalitaan kulttuuriympäristöjä ja vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta myös kaupunkiympäristössä. Parannetaan ihmisten osallistumismahdollisuuksia.

Muita ohjaavia strategisia ohjelmia ja malleja ohjelmatyölle ovat:

Kulttuuriympäristöstrategia ja toimeenpano-ohjelma,
Ympäristöministeriö <https://www.ym.fi/kulttuuriymparistostrategia>

Uudenmaan kulttuuriympäristöohjelma <https://www.doria.fi/handle/10024/149504> muita kulttuuriympäristöohjelmia; Vantaa, Espoo, Satakunta, Varsinais-Suomi, Päijät-Häme, Mikkeli, Keski-Suomi, Oulu ym.

Missä maat on mainiommat. Uudenmaan kulttuuriympäristöt. 2012.

RKY-2009. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Museovirasto.

Apoli. Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma.

Helsingin taide- ja kulttuurivisio 2030

[Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt.](#) Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:17.

Kansallinen kaupunkipuisto Helsinkiin. Esiselvityksen loppuraportti 2019.

Kaupunginosainventoinnit
Ympäristöhistorialliset inventoinnit
Arvoympäristöt

Pyytäisimme kansliapäällikköä päättämään suunnitteluryhmän perustamisesta, heti kun olemme saaneet eri tahoilta nimetyt jäsenet työryhmään.

Tiina Merisalo
museonjohtaja

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö